

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Haber-Yorum

Karakalpakistan'daki Olaylar!

Haber:

1 Temmuz'da Karakalpakistan'ın başkenti Nukus'ta Özbekistan Anayasası'nda yapılan değişiklik ve eklemelere karşı protestolar başladı. Bu haberler, BBC, Liberty ve diğer medya organları ve sosyal medyada dolaşiyor. Karakalpakistan Cumhuriyeti Yüksek Kurulu (parlamento), Bakanlar Kurulu ve İçişleri Bakanlığı, Nukus'taki protestolara ilişkin ortak bir resmi açıklama yayınladı. Açıklamada şöyle geçti: "Bir araya toplanmış vatandaşlara güvenen bireysel kışkırtıcılar, bu devlet kurumlarını ele geçirmeye ve Özbekistan'daki sosyal ve siyasi durumun istikrarını baltalamaya çalışıyorlar." Açıklamada, kitlesel ayaklanmayı organize edenlerden bir grubun ve kolluk kuvvetlerine şiddetle direnen kişilerin tutuklandığı belirtildi.

Karakalpakistan topraklarında halkın güvenliğini sağlamak, hak ve özgürlüklerini korumak ve kanun ve düzeni sağlamak için 3 Temmuz 2022 gece 12:01'den, 2 Ağustos 2022 gece 12'ye kadar olağanüstü hal ilan edildi. Devlet başkanlığı basın servisinin aktardığına göre, Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev, Cumartesi günü ilgili bir kararnameyi imzaladı.

Yorum:

Protestolar, Karakalpakistan'ın egemenliğine ve Özbekistan'dan ayrılma hakkına ilişkin maddenin, Özbekistan Anayasası'nda yapılan değişiklik ve ekleme taslaklarından çıkarılmasının ardından gerçekleşti. Cumhurbaşkanı Mirziyoyev, 1 ve 3 Temmuz olmak üzere Karakalpakistan'ın başkenti Nukus'u iki kez ziyaret etti ve anayasanın bu bölümünün değiştirilmemesini önerdi. Ancak göstericiler dağılmadı. Bunun üzerine Özbek rejimi gösteriyi dağıtmak için güç kullandı ve insanların kanını döktü ve Mirziyoyev kendisinin kurbanları olduğunu kabul etti. Oysa bu, yapılan ilk gösteri değildir. Zira aynı şekilde Temmuz 2021'de Hocayli şehrinde polis ve Ulusal Muhafızlar ile çatışmalar patlak vermişti.

Ocak 1992'de Karakalpakistan, Özerk Bölge'den Karakalpakistan Cumhuriyeti'ne dönüştürülmüştü. 1993 yılının başında, Karakalpakistan'ın 20 yılına Özbekistan'ın bir parçası olduğu ve referandum yapılarak Özbekistan'dan çekilme hakkının olduğuyla ilgili devletlerarası bir anlaşma imzalanmıştı. Anlaşmanın süresi 2013 yılında sona erdi. Anayasa değişikliği ve ekleme taslaklarından, Karakalpakistan'ın egemenliğine ve Özbekistan'dan ayrılma hakkına ilişkin maddeler çıkarıldı. Bu taslak, kamuoyunda tartışılmak üzere 25 Haziran'da parlamento yayınlarında yayınlandı.

1925 yılında Kırgızistan'ın bir parçası olarak Karakalpak Özerk Bölgesi kuruldu ve daha sonra yeniden Özerk Kazakistan olarak adlandırıldı. 1930 yılında bölge Rusya'ya aktarıldı. Mart 1930'da ise başkenti Nukus olan Karakalpak Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne dönüştürüldü. Son olarak Aralık 1936 yılında bu özerk cumhuriyet, Özbek Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin bir parçası oldu.

Bu olayların arkasında kimin olduğunu belirlemek hala zor, çünkü bu bölgedeki ana oyuncular: Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Çin'dir. Şimdiye kadar, Rusya Devlet Başkanı basın sekreteri Dmitry Peskov'un açıklamaları dışında diğerlerinden bu olaylarla ilgili resmi bir açıklama gelmedi. Peskov şöyle dedi:

“Karakalpakistan’daki olaylar Özbekistan’ın iç meselesidir ve Kremlin’in, sorunların liderliğin aktif çalışmasıyla çözüleceği noktasında hiç şüphesi yoktur...” Ancak bu bölgenin Rusya’nın akciğeri mesabesinde olmasından dolayı arkasında Rusya’nın olması muhtemeldir. Veya Mirziyoyev rejiminin bizzat bu olayı -Andican olaylarında olduğu gibi-, Rusya’dan gelen gizli bir sinyalle suni olarak düzenleme ihtimali de vardır. Çünkü Rusya’nın, ABD, Avrupa Birliği ve Çin gibi diğer büyük aktörlerin Orta Asya’ya, özellikle de Özbekistan’a yönelik artan ilgisinden endişe duyduğu açıktır. Nitekim bu olaylar ise, Rusya Devlet Başkanı Putin’in Hazar Denizi Zirvesi çerçevesinde Tacikistan ve Türkmenistan’a yaptığı ziyaretin ardından gerçekleşmiştir. Ayrıca ayrılıkçı “İleri Karakalpakistan” partisi, Karakalpakistan’da yasadışı olarak faaliyet gösteriyor. Bu parti, Karakalpakistan’ın Özbekistan’dan çekilmesi çağrısında bulunuyor. Bu partinin Almatı ve Moskov şehirlerinde, siyasi konseyi de bulunuyor. Ayrıca Cumhurbaşkanı Mirziyoyev’in, anayasa değişikliği ve ekleme taslaklarında, Putin gibi görev süresini iptal etme (görevini yeniden belirlemek için) planından dikkatleri başka yöne çekmek için kurnazca bir hareketle suni olarak bu çatışmayı çıkardığına dair bir görüş de vardır.

Özbekistan Yüksek Konseyi (Parlamento) Yasama Meclisi Başkan Yardımcısı ve Anayasa Komisyonu üyesi Alisher Kadirov şöyle dedi: “Karakalpakistan’daki durum yurtdışından manipüle edilebilir.” Bazı Rus politikacılar da bu çatışmayı yönetenin Amerika olduğuna inanıyor. Nitekim uluslararası yorumcu Lyubov Stepuşova Pravda.ru haber sitesinde, Soros’un yayınlarının Karakalpak’tan yana olduğunu yazmıştır. Siyasi uzman Aleksandr Knyazev, Orta Asya’daki şu ya da bu şekildeki istikrarsızlığın, ABD’nin bölgesel politikasının gündeminde olduğuna inanıyor. Ayrıca Belarus Devlet Başkanı Lukaşenko, şu anda Özbekistan’ın, Amerika, Avrupa Birliği ve Çin arasında Orta Asya üzerinde gerçekleşen çatışmanın ateşinin ortasında olduğuna dikkat çekti. Daha önce de Kazakistan’dan sonra sıranın Özbekistan’a geleceği konusunda uyarıda bulunmuştu. Aslında Amerika, Güney Sudan’ı ayırdığı gibi Karakalpakistan’ı da tamamen Özbekistan’dan ayırmayı planlamış olabilir. Özbekistan topraklarının %40’ını işgal eden Karakalpakistan topraklarında devasa servet rezervleri bulunmaktadır. Karakalpak yazarları, Dünya Bankası için yaptıkları bir incelemede, Aral Havzası’ndaki tahmini hidrokarbon rezervlerinin 300 milyon ton petrol ve 480 milyar metreküp doğal gaz olarak tahmin edildiğini yazdılar. Bu zenginlikler kesinlikle sömürgecilerin ağzının suyunu akıtacaktır.

Ancak Özbekistan da dahil olmak üzere günümüz Orta Asya’sı, bu açgözlü sömürgecilerin çıkarları için bir çatışma alevinin ortasındadır. Bu çatışmanın kurbanları ise Müslümanlardır. Sömürgecilerin Karakalpakistan’ı başka bir sıcak nokta haline getirme ve bu çatışmayı milliyetçilik temelinde ateşleme girişimleri de gözden kaçırılmamalıdır. Tüm ülkelerimizi birleştirecek ve gerçek özgürlüğe kavuşturacak Raşidi Hilafet Devleti kurulmadıkça bu kurbanların sayısı her geçen gün daha da artacaktır. Bu nedenle Müslümanlar, Hizb-ut Tahrir’in taşıdığı hak davete icabet etmelidirler.

“EY İMAN EDENLER! Size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah’ın ve Rasulü’nün çağrısına uyun.”
[Enfal 24]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
İslam Ebu Halil – Özbekistan